

PONTICA

L

2017

MUZEUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE
CONSTANȚA

PONTICA

Anuar al Muzeului de Istorie Națională și Arheologie Constanța
Annuaire du Musée d'Histoire Nationale et d'Archéologie Constanța

Colegiul de redacție/ Collège de rédaction :

ALEXANDRU AVRAM (Le Mans)
ALEXANDRU BARNEA (București)
MARIA BĂRBULESCU (Constanța)
PIERRE DUPONT (Lyon)
MANFRED OPPERMANN (Halle/Sa.)
ȘERBAN PAPACOSTEA (București)
GOCHA R. TSETSKHLADZE (Llandrindod Wells, Powys, UK)

Redactor șef/ Rédacteur en chef:

LIVIA BUZOIANU (Constanța)

Comitetul de redacție:

CONSTANTIN CHERA (Constanța)
GABRIEL CUSTUREA (Constanța)
VALENTINA VOINEA (Constanța)
GABRIEL TALMAȚCHI (Constanța)

Secretar de redacție/ Secrétaire de rédaction:

IRINA SODOLEANU (Constanța)

Informatică editorială/ Informatique éditoriale:

ADA-ADINA MARCU (Constanța)

Manuscrisele, cărțile propuse la schimb și toată corespondența vor fi adresate redacției: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie, Piața Ovidiu nr. 12, 900745, Constanța, România, Tel./Fax. 0040-241-618763; e-mail: revista.pontica@gmail.com

Les manuscrits, les livres et les revues proposés en échange, ainsi que toute correspondance seront adressés à la Rédaction: Musée d'Histoire Nationale et d'Archéologie, 12 Place d'Ovide, 900745, Constantza, Roumanie, Tél./Fax 0040-241-618763; e-mail: revista.pontica@gmail.com.

PONTICA ediție online/ PONTICA en-ligne edition : www.revistapontica.wordpress.com

ISSN 1013-4247

ISSN (online/en-ligne) 2247 – 9341

ISBN 973-7951-29-8

**SUMAR
SOMMAIRE
CONTENTS**

ANNIVERSARIA

Cuvânt înainte din partea redacției	9
MARIA BĂRBULESCU	
Sesiunea și revista Pontica la semicentelar	
Semicentenary of Pontica Session and Journal	10
ALEXANDRU BARNEA	
La aniversare	
At Anniversary	13

HISTORICA

MANFRED OPPERMAN	
Der Kybelekult an der Westküste des Schwarzen Meeres (Westpontos)	
in vorrömischer Zeit.....	17
FLORIN CURTA	
Monede, caste și schimburi comerciale în Peninsula Balcanică (sec. VI-	
începutul sec. VII)	
Coins, Castra and Commercial Exchange in the Balkan Peninsula (6th	
century – early 7th century)	49
IONUȚ HOLUBEANU	
Organizarea bisericească în <i>Moesia Secunda</i> în secolele V-VII p.Chr.	
The Bishoprics of <i>Moesia Secunda</i> (5th - 7th centuries AD).....	71
IONUȚ HOLUBEANU	
Câteva considerații privind ordinea semnăturilor episcopilor din	
<i>Moesia Secunda</i> în <i>Encyclia</i> (457/8 p.Chr.)	
Some Remarks on the Sequence of Bishops' Signatures in the Letter	
of <i>Moesia Secunda</i> in <i>Encyclia</i> (AD 457/8).....	127

ALEXANDRU MADGEARU

- Comentarii asupra unor informații din *Geografia și Harta* lui al-Idrīsī**
Comments on some pieces of information from the *Geography* and the
***Map* of al-Idrīsī.....** 137

ARCHAEOLOGICA

CRISTIAN EDUARD ȘTEFAN, AGATA BULEI

- Scurtă notă asupra unor așezări de tip *tell* din vestul Munteniei**
Brief Note on Some *Tell* Settlements in Western Muntenia..... 163

PIERRE DUPONT, VASILICA LUNGU

- Mytilene. *Miscellanea culinaria*: Unorthodox chytra, tagenon & brazier..** 181

MIRCEA ANGELESCU

- Histria. Un système urbain orthogonal sur le „Plateau”?.....** 193

NICOLAIE ALEXANDRU, ROBERT CONSTANTIN, MIHAI IONESCU

- Despre o zonă privilegiată a necropolei callatiene**
On a Privileged Area of the Callatian Necropolis..... 215

EMILIAN ȘTEFAN GAMUREAC

- The Potsherds in Archaeological Context: Pottery from Late Roman Fort**
of Ulmetum (4th – 6th cent. AD). Report on the 2012 Archaeological
Campaign at the North-west Gate. (I)..... 243

IULIA IOANA MANEA

- Tehnici și metode constructive ale pavimentului de teracotă în epoca**
romană târzie în zona Dunării de Jos
Building Techniques and Methods of Terracotta Pavement in Late
Roman Epoch in the Lower Danube Area..... 265

BARTŁOMIEJ SZYMON SZMONIEWSKI

- Un moule d’orfèvre de la période romano-byzantine découvert à la cité**
de Tropaeum Traiani (dèp. Constanta)..... 279

NICOLAE CONSTANTIN

- Cercetări arheologice la cetatea Carsium (Hârșova, jud. Constanța).**
Sectorul „Incinte nord”
Archaeological Research at Carsium (Hârșova, Constanța County).
„North Inclosures” Sector 307

GHEORGHE MĂNUCU-ADAMEȘTEANU,

MIHAELA MĂNUCU-ADAMEȘTEANU

- Cruci relicvar cu decor în relief descoperite la Păcuiul lui Soare**
(secolele X-XII)
Croix reliquaires pectorales à décor en relief découvertes à Păcuiul lui
Soare (X^e-XIIe siècles) 323

STELA DONCHEVA, IVAJLO BUNZELOV

- Signet Rings with Mythical Creatures from Medieval Bulgaria 351**

EPIGRAPHICA

MICHEL DEBIDOUR, MIHAI IONESCU	
Deux notes sur les timbres thasiens de Callatis. I. Une nouvelle regravure de cachet sur un timbre thasien de Callatis. II. En marge d'un poster.....	367
CONSTANTIN PETOLESCU	
Note sur ISM I 15	383
ALEXANDRU AVRAM	
Notes épigraphiques (VI).....	387
FLORIN TOPOLEANU, MIHAIL ZAHARIADE	
A Note on a Fragmentary List of Names from Noviodunum.....	407
MARIA BĂRBULESCU, LIVIA BUZOIANU	
Inscripții fragmentare latine din colecția MINAC	
Inscriptions latines fragmentaires dans la collection MINAC.....	415
MIHAIL ZAHARIADE	
CIL III 14450 = IGLR 3 = ISM II 155. A Revision and Reassessment.....	433

AUXILIARIA

ALEXANDRE BARALIS, VASILICA LUNGU, PIERRE DUPONT <i>et alii</i>	
L'établissement d'Acic-Suat (commune de Baia, département de Tulcea). Méthodologie d'une enquête pluridisciplinaire.....	455
NECULAI BOLOHAN, DRAGOȘ-LUCIAN GORGAN,	
MITICĂ CIORPAC, FLORICA MĂȚĂU	
DNA Analysis of Two Sarmatian Funerary Contexts From Eastern Romania.....	489
VICTOR COJOCARU, LAVINIA GRUMEZA	
BCOSPE III. Ars, res sacrae & mythologica: unele considerații pe marginea unui nou proiect de cercetare	
BCOSPE III. Ars, res sacrae & mythologica: Some Considerations about a New Research Project.....	501
VALENTINA LUIZA IONESCU, OCTAVIAN MITROI	
Restaurarea unei amfore de masă de tip pergamenian	
Restoration of a Pergamon Type Table Amphora	515

NOMISMATA

GABRIEL TALMAȚCHI	
Despre comunitățile greco-autohtone din zona centrală și sud-vestică a Dobrogei în perioada elenistică. Evidențele arheologice și monetare.	
About the Greek-Autochthonous Communities in the Central and South-Western Area of Dobrudja in Hellenistic Period. Archaeological and Monetary Evidence.....	525

SILVIU I. PURECE, CLAUDIU MUNTEANU

- Două fragmente de tezaure cu drahme de Apollonia și Dyrrhachium
din colecția Muzeului Național Brukenthal**
**Two Fragmentary Hoards with Apollonia and Dyrrhachium Drachmae
from National Museum Brukenthal Collection.....** 563

GABRIEL CUSTUREA, ANA MARIA VELTER

- Monede medievale și moderne descoperite în Dobrogea (1223 - 1872)**
Medieval and Modern Coins Discovered in Dobrudja (1223 – 1872)..... 573

RECENZII COMPTES RENDUS

- Ursula Vedder, *Der Koloss von Rhodos. Archäologie, Herstellung und Rezeptionsgeschichte eines antiken Weltwunders*, Mainz am Rhein: Nünnerich-Asmus Verlag & Media, 2015, 168 p., inclusiv 84 fig. (planșe alb-negru și color) (Victor COJOCARU)..... 635
- Inscriptions de Scythie Mineure Volume IV Tropaeum-Durostorum-Axiopolis Recueillies, traduites et accompagnées de commentaires et d'index par Emilian Popescu*, Editura Academiei Române, Editura Basilica, Diffusion de Boccard, București, Paris, 2015, 412 p. și 15+246 fig. (Maria BĂRBULESCU)..... 638
- DAN DANA, *Onomasticon Thracicum (OnomThrac). Répertoire des noms indigènes de Thrace, Macédoine Orientale, Mésies, Dacie et Bithynie*, CLVIII+ 459 p., *Mélétèmata* 70, Athènes, 2014. (Livia BUZOIANU)..... 646
- Zonguldak' ta bir antik kent: Tios / An Ancient City in Zonguldak: Tios*, ed. by Sümer Atasoy & Şahin Yldirim, Ankara 2015, 575 p., inclusiv ilustrație alb-negru și color în text + un plan al orașului Tios ca anexă (Victor COJOCARU). 651

HONORIFICA VERBA

- Ghiorghe Papuc – omagiu unui coleg și prieten (Constantin CHERA)..... 655

IN MEMORIAM

- Elena Bârlădeanu (Mihai IONESCU)..... 663
- Mihai Maxim (Gabriel CUSTUREA)..... 673

*

- Cărți străine și românești intrate în biblioteca MINAC în 2016/ Romanian and Foreign Books Entries in MNHAC Library in 2016 (Andreea ANDREI)... 676
- Lista abrevierilor/ Abbreviations 687